

Til Spørgsmaalet om tvungen Selvangivelse.

I Nationaløkonomisk Forenings Møde d. 11. Marts henviste jeg, under Debatten om den foreslaaede Indkomst- og Formueskat, til de i Amerika indhøstede Erfaringer med Hensyn til tvungen Selvangivelse af Formuen. Jeg skal paa de følgende Sider gaa en Smule nøjere ind paa denne Sag, end det kunde ske paa hint Møde.

Adskillige af de Tilstedeværende syntes at mene, at de i Amerika gjorte Erfaringer ingen Betydning kunne have for os: Amerika er noget for sig, — Danmark er noget ganske andet. Fra Resultater hist vil man ikke, syntes man at mene, kunne gøre Slutninger med Hensyn til mulige Resultater her.

Ja, ganske vist er der Forskel paa Amerika og Danmark. Amerika er noget større end Danmark; alt, baade godt og ondt, er der mere storstilet end her. Vejen fra New York til San Francisco skal være betydeligt længere end Vejen fra København til Esbjerg. De bygger højere Huse i Amerika end i Danmark; vore Huse ere beskedne Hytter ved Siden af de amerikanske »Himmelskrabere«. Formuerne og Finansoperationerne ere ogsaa noget større hist; vore Børsmatadorer naa ikke en Vanderbilt, en Gould, en Astor.

Til Spørgsmaalet om tvungen Selvangivelse.

I Nationaløkonomisk Forenings Møde d. 11. Marts henviste jeg, under Debatten om den foreslaaede Indkomst- og Formueskat, til de i Amerika indhøstede Erfaringer med Hensyn til tvungen Selvangivelse af Formuen. Jeg skal paa de følgende Sider gaa en Smule nøjere ind paa denne Sag, end det kunde ske paa hint Møde.

Adskillige af de Tilstedeværende syntes at mene, at de i Amerika gjorte Erfaringer ingen Betydning kunne have for os: Amerika er noget for sig, — Danmark er noget ganske andet. Fra Resultater hist vil man ikke, syntes man at mene, kunne gøre Slutninger med Hensyn til mulige Resultater her.

Ja, ganske vist er der Forskel paa Amerika og Danmark. Amerika er noget større end Danmark; alt, baade godt og ondt, er der mere storstilet end her. Vejen fra New York til San Francisco skal være betydeligt længere end Vejen fra København til Esbjerg. De bygger højere Huse i Amerika end i Danmark; vore Huse ere beskedne Hytter ved Siden af de amerikanske »Himmelskrabere«. Formuerne og Finansoperationerne ere ogsaa noget større hist; vore Børsmatadorer naa ikke en Vanderbilt, en Gould, en Astor.

Vore Opfindere naa heller ikke en Edison, — og Amerikanernes Keltringestreger ere ogsaa altfor storstiledede til, at vi skulde kunne konkurrere med dem.

Men derpaa kommer det jo slet ikke an. Spørgsmaalet er jo slet ikke, om vi kunne præstere en lige saa storstilet Korruption som Amerikanerne. Spørgsmaalet er ikke om Dimensionerne. Spørgsmaalet drejer sig om Tendensen. Har den tvungne Selvangivelse en demoraliserende Tendens, eller har den det ikke?

Kommer man til det Resultat: at den obligatoriske Selvangivelse faktisk — der hvor man har prøvet den — har vist sig at have en demoraliserende Tendens og dette endog i en meget betydelig Grad, saa siger jeg, at der hører adskillig Selvgodhed og Fari-sæisme til at ville paastaa, at det danske Folks Dyd er saa rodfæstet, at Angreb paa den ville prelle af. En nøgtern Opfattelse vil tværtimod erkende, at for altfor store Fristelser bør man ikke udsætte den. Man bør lige saa lidt experimentere med det danske Folks Moral som med andre Folks.

Det forekommer mig at være en ganske rimelig og naturlig Ting, at vi, naar vi have Spørgsmaalet om Indførelsen af en hos os hidtil uprøvet Forholdsregel under Overvejelse, da se hen til de Erfaringer, man har høstet paa de Steder, hvor man alt har prøvet den paagældende Forholdsregel.

Giver man mig Ret heri, saa spørger jeg, om der er andre Lande end Amerika, hvor man har prøvet Forholdsreglen. I Preussen har man ikke prøvet den; thi i Preussen er Selvangivelsen for Formuens Vedkommende netop frivillig. Jeg kender intet andet Land end Amerika, hvor man har indhøstet betydelige Er-

faringer i den omhandlede Retning, og derfor holder jeg mig til Amerika.

Den amerikanske Stat, jeg nævnte paa Mødet d. 11. Marts, var Ohio. Jeg havde lige læst en Artikel om Forholdene der (Artiklen findes i Februar-Heftet, 1897, af »The Yale Review«), og stod under Indtrykket af, hvad jeg der havde læst. Derfor nævnte jeg Ohio, — men jeg kunde forøvrigt godt have nævnt andre amerikanske Stater, hvis man hellere vilde høre om andre Stater.

I Ohio vedtog man for godt og vel en Menneskealder siden en Lov, hvorved Skatteyderne forpligtes til under oath meget detailleret for Skatteautoriteterne at opgive deres Formue. Og Resultatet? »The scheme has failed utterly«, — fuldstændigt slaaet fejl. Befolkningen, Industrien, Handelen har udviklet sig enormt, — men efter Skatteydernes Angivelser tager Formuen af (d. v. s. den rørlige Formue; den faste kan jo ikke skjule sig). Aktieemissioner have fundet Sted i kolossalt Omfang, — men Skatteyderne eje saa at sige ingen Aktier, hvis man skal tro deres Opgivelser. I Statens Pengeinstituter have Borgerne deponeret 190 Mill. Dollars, — men ifølge deres Skatteopgivelser eje de kun 37 Millioner o. s. fr.

Jeg skal ikke gaa videre i Detailler. Hvem der interesserer sig herfor og for det System, der i Firsene indførtes i den nævnte Stat — Ansættelse af saakaldte Skatte-Inkvisitorer (Brødrene Morgenthaler) — kan efterse selve Artiklen. Jeg har anført Stedet, hvor den findes: et meget godt Tidsskrift, der udgives af fremragende Videnskabsmænd.

Artiklens Forfatter konkluderer saaledes . . . Jeg

citerer paa Engelsk, for at man ikke skal tro, at det er mig, der bruger saa stærke Udtryk . . . Altsaa saaledes konkluderer Forfatteren:

Det i Ohio indførte System »operates as a constant educator of the entire community in fraud, evasion, and perjury. We are brought up to be a people of liars. The oath which is required is so constantly violated that its sanctity has departed with almost all. Persons are educated to be cheats and to disregard their obligations to the State. The State should not thus tempt its citizens; we cannot disregard the moral side of the question«.

Ogsaa min Mening er det: Staten skal ikke lede sine Borgere ud i Fristelse; vi have ikke Lov til at se bort fra Sagens moralske Side*).

En anden amerikansk Stat skal jeg her nævne, nemlig California. Min Kilde er her et Foredrag, som en yngre Finansteoretiker, Professor C. C. Plehn holdt paa den amerikanske nationaløkonomiske Forenings Aarsmøde 28.—31. December 1896. Foredraget findes kortelig resumeret i »Hand-Book of the American Economic Association« Februar 1897. Hvis man

) Som Kuriosum hidsætter jeg her ved Slutningen af Omtalen af Forholdene i Ohio følgende Notits: I sin Tid, da Forslaget om tvungen Selvangivelse var under Forhandling, fremkom i Forfatnings-Konventet følgende yderligere Forslag: Enhver Borger skal afgive en nøjagtig Fortegnelse over alle sine Tilgodehavender; udelader han noget, er Tilgodehavendet tabt. Forslaget blev forkastet: 43 stemte imod; men Minoriteten, der stemte for dette velmente »demokratiske« Forslag, var sandelig ikke saa ringe endda: 36 stemte for. Det er nu længe siden, at dette Forslag faldt. Hvem véd, om man ikke engang kommer saa vidt, at Forslaget kan stilles igen, — og vedtages.

tror, at man har Ret til at ringeagte den amerikanske nationaløkonomiske Forening som »en Bande halvstude-rede Røvere«, tager man fejl. Den amerikanske Forening er i videnskabelig Henseende fuldt ud paa Højden med de bedste evropæiske nationaløkonomiske Foreninger.

Af det citerede Foredrag erfares bl. a. følgende:

Skattemyndighederne forlange fra alle formueejende Personer en Angivelse, »statement«, af deres Formuer, saaledes at de nævne, hvilke Formuegenstande de eje, men ikke disses Værdi, medmindre Formuen bestaar i Penge og Tilgodehavender. Angivelserne indgaa »very generally« og bekræftes ved Ed (»are sworn to«). Forsømmer man at indsende Angivelse, bestaar Straffen i en vilkaarlig Ansættelse til et Beløb, der er fem eller ti Gange saa stort som den formodede Formue; — men denne Udvej bruges sjældent.

Resultatet?

Resultatet er en stedse stigende Ulighed i Beskatningen. Det gaar ud over den faste Ejendom; den rørlige slipper billigt fra det. Landejendomme ansættes gennemsnitligt til c. 64 pCt. af deres sande Værdi; de faste Ejendomme i Byerne til c. 55 pCt. Kun 12 pCt. af al Skat falder paa »personal property«. Deposita og Tilgodehavender i Pengeinstitutterne løber efter Bankernes Opgivelse op til en Sum, der er 5—10 Gange større end den Sum, Skatteautoriteterne faa opgivet af Skatteyderne. Ganske analogt med, hvad ovenfor anførtes fra Ohio! Varelagrene forsvinde, som det synes. Efter Skatteautoriteternes Taxation er den faste Ejendoms Værdi i de sytten Aar 1880—1896 stegen med 125 pCt., — den rørlige

Ejendoms Værdi er stegen med 10 pCt., uagtet Befolkningen, ikke i Tidsrummet 1880--96, men blot i de ti Aar 1880--1890 voxede med 40 pCt. Sat sapienti!

Som min tredje Kilde nævner jeg Professor Edwin R. A. Seligman's »Essays in Taxation«, hvor der findes en særdeles fyldig Samling af Vidnesbyrd fra en lang Række af amerikanske Stater. At den amerikanske Formueskat er saa forhadet, som den er, skyldes ganske vist flere Grunde end Systemet med Selvangivelse, — men at dette System er demoraliserende, erkendes af Alle, og derpaa er det, at det her kommer an.

En af Grundene til Modstanden mod Formueskatten i Amerika er den, at den der er, ikke nogen Procentskat, men en Repartitionsskat, hvilket medføre mange Uligheder, undertiden af en ganske barok Art*). — Et andet Forhold, der har affødt endeløse Diskussioner, er Spørgsmaalet om Fradragelse af Gæld ved Formueberegningen: undertiden fradrages den, undertiden ikke; undertiden fradrages Gælden i fast Ejendom, men ikke den øvrige; undertiden er Forholdet netop det omvendte. »I Fortvivlelse løber Staterne fra det ene System til det andet, fra det andet til det ene.« Men heller ikke dette vedkommer os i denne Sammenhæng. — En tredje Mangel er den, at den rørlige Ejendom i stort,

*) En Jernbane, for Exempel, gaar gennem to Nabogrevskaber. Det ene taxerer den til en umaadelig Værdi; det andet betragter den omtrent som værdiløs Jord. I Staten New York findes der Nabogrevskaber, mellem hvis Taxationer af samme Jernbanes Værdi der bestaar Differencer paa 20,000 Dollars pr. eng. Mil.

i næsten ubegribeligt stort Omfang forstaar at undrage sig Skatten*). Skatteautoriteterne ty til Fordringen om Selvangivelse. Mindre nøjeregnende Personer, — og dem vrimler det overalt af — lade sig lettelig friste til falsk Angivelse. Og de hæderlige hærmes ved Tanken om at skulle bære ogsaa den Byrde, som skulde have hvilet paa Defraudanternes Skuldre. Dette er dog et Ræsonnement, der ligger nær: »ja, vil hver især betale, hvad der tilkommer ham, saa skal jeg ogsaa uden at knurre betale min Part; — men for de andre vil jeg ikke betale; skal Skatten kun bæres af skikkelige Folk, saa væk med den!» De Udtalelser, vel at mærke officielle Udtalelser, der i de forskellige Stater fremsættes om de demoraliserende Virkninger af Forlangendet om Selvangivelse, og som findes samlede hos Seligman, ere for en stor Del saa voldsomme, at jeg ikke vil citere dem; de vilde skurre altfor fælt i sarte danske Øren. Jeg skal anføre en Udtalelse af en lidt gemytligere Art. En Skattekommission i West Virginia erklærer: »At betale Skat af

*) I Illinois faldt af Formueskatten 22 pCt. paa den rørlige Formue i 1882, i 1894 kun 17 pCt. I det Grevskab, hvor Chicago ligger, endog kun 14 pCt. I Staten New York taxeredes den rørlige Formue i 1871 til 452 Mill. Dollars, 22 Aar senere til 40 Millioner mindre; samtidigt steg den faste Ejendoms Værdi med 2000 Mill. Dollars. I Brooklyn betalte den rørlige Formue i 1893 3 pCt., i 1895 endog kun $1\frac{1}{4}$ pCt. af Skatten, saa at der altsaa paa den faste Ejendom faldt henholdsvis 97 pCt. og $98\frac{3}{4}$ pCt.! — Grunden til disse Latterligheder er ikke en gal Opfattelse af Begreberne »fast Ejendom«, »rørlig Ejendom«; — efter de Begrebsbestemmelser, Skatteautoriteterne følge, maa tværtimod den rørlige Ejendom være langt større end den faste, — Grunden er ikke mangelfuld Forstaaelse, men gale Ansættelser, der ganske vist ikke udelukkende, men dog i stort Omfang skyldes svigagtige Selvangivelser.

rørlig Ejendom betragtes som noget næsten frivilligt. Man lægger sin Skærv i Kirkebøssen, man yder sit Bidrag til Søndagsskolen; — omtrent paa samme Maade betaler man det Offenlige Skat af sin rørlige Formue«.

Praktisk set er Formueskatten i Amerika — »a dismal failure«. Blandt Grundene hertil fremhæves atter og atter af de offentlige Skattemyndigheder saavel som af Private: den tvungne Selvangivelse: *it puts a premium on dishonesty and debauches the public conscience.* Den baade undergraver Moralen og avler Bitterhed og Had; den medfører, at den Ene slipper for Skatten, medens den Anden maa betale dobbelt osv.

Hvilke Farerne ere ved den tvungne Selvangivelse, det have de amerikanske Erfaringer tilstrækkeligt tydeliggjort. Hvilke Fordelene ere, det har man ikke hørt noget om. »Fordelene« ere indbildte; Erfaringen kender dem ikke.

Dermed vil jeg selvfølgelig ikke sige, at Formueskattens totale Skibbrud i Amerika udelukkende skyldes Selvangivelsestvangen. Jeg har jo tværtimod indrømmet, at der ogsaa gives andre Grunde. Skønt disse forsaavidt ikke her vedkomme os, hvor det kun kom an paa at se Virkningerne af Selvangivelsestvangen, skal en kort Antydning af andre Vanskeligheder dog ikke undlades.

Formueskattens Skibbrud i Amerika skyldes ikke blot Mangler ved dens praktiske Gennemførelse; det skyldes ogsaa theoretiske Vanskeligheder. »Formuens« Begreb er ikke helt let at bestemme, og de særlige amerikanske Forhold synes at fordoble Vanskelighederne.

Ved »de særlige amerikanske Forhold« tænker jeg ikke paa den noksom bekendte Korruption i Amerika. Jeg tænker paa det komplicerede økonomiske Liv, hvor Handelsstanden, overhovedet den mobile Kapital, er kommen frem i Forgrunden; en almindelig Formueskat er altid vanskeligere at gennemføre ligeoverfor den end ligeoverfor den faste Ejendom. Den mobile Kapital finder sig ikke i saa meget som den faste Ejendom, — fordi den ikke behøver at gøre det. Og navnlig behøver den ikke at gøre det i den amerikanske Union, hvor Kapitalen let kan vandre fra den ene Stat til den anden, naar den mener her at faa en bedre Behandling end hist.

Under saa sammensatte økonomiske Forhold som dem der findes i Amerika, især i de store Byer og for de store Forretningsfolks Vedkommende, bliver det særligt vanskeligt at udfinde, hvad »Formue« er. Men selv om det lykkedes, saa angiver »Formuens« Størrelse ingenlunde Skatteevnens Størrelse; to lige store Formuer kunne afkaste et ganske forskelligt Udbytte. Adskillig Formue afkaster endog slet intet Udbytte. Vi møde her den uproduktive Formue. At Formueskatten skal være ens for Formue, der forrenter sig svært, og for Formue, der kun kaster meget lidt af sig, — derom hersker der i Amerika adskillig Tvivl. Men den danske Regering har ingen Tvivl i saa Henseende; den betragter Sagen som selvfølgelig. At den uproduktive Formues Beskatning ikke kan motiveres ved den Betragtning, der har ført Regeringen til at kombinere Indkomstskatten med Formueskatten, synes mig klart. Og jeg tror nok, at man, uden at gaa det danske Lovsforlags »Motiver« for nær, kan sige, at de i

Virkeligheden slet ikke oplyse noget om Berettigelsen til at inddrage den uproduktive Formue under Formueskatten. I det mindste kan man sige, at Motiveringen er noget flygtig. Af og til forekommer Motiveringen af de store Regeringsforslag mig overhovedet paafaldende flygtig. En konservativ Regering maatte da, skulde man synes, føle sig særligt opfordret til nøje at begrunde de ikke-konservative Forslag, den fremsætter. At en saakaldt demokratisk eller en socialdemokratisk Regering, der ifølge sit Væsen og sit Udspring maa og skal experimentere, bl. a. fremsatte Forslag om den obligatoriske Selvangivelse af Formuen, vilde jeg finde saa naturligt; — at en konservativ Regering har ladet sig forlede dertil, forekommer mig mindre naturligt.

Aleksis Petersen-Studnitz.

Marts 1897.
